

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinuma kopsavilkums par sarunu pilnvarām attiecībā uz ES un ASV nolīgumu par pārrobežu piekļuvi elektroniskiem pierādījumiem

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu)

(2019/C 186/06)

Eiropas Komisija 2019. gada 5. februārī izdeva ieteikumu Padomes lēmumam, pilnvarojot sākt sarunas starptautiska nolīguma noslēgšanai ar Amerikas Savienotajām Valstīm (ASV) par pārrobežu piekļuvi elektroniskiem pierādījumiem. Ieteikuma pielikumā ir izklāstītas Padomes norādes par nolīguma sarunu vešanu. Ierosinātā nolīguma mērķis būtu ar kopīgiem noteikumiem risināt juridisko jautājumu par piekļuvi saturam datiem un ar saturu nesaistītiem datiem, ko glabā pakalpojumu sniedzēji ES un ASV.

EDAU atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas mērķi noslēgt nolīgumu par pārrobežu piekļuvi elektroniskiem pierādījumiem ar ASV, tādējādi nodrošinot augstu personas datu aizsardzības līmeni starp ES un ASV tiesībaizsardzības nolūkos, kā arī atzinīgi vērtē apņemšanos ieviest pietiekamus aizsardzības pasākumus. Kā EDAU jau ilgstoši ir centies pierādīt, ES ir nepieciešami tādi ilgtspējīgi pasākumi saistībā ar personas datu izpaušanu trešām valstīm tiesībaizsardzības nolūkā, kas pilnībā atbilst Pamattiesību hartai. Pat izmeklējot iekšzemes lietas, tiesībaizsardzības iestādes arvien biežāk nonāk "pārrobežu situācijās" tikai tāpēc, ka ir izmantots ārvalstu pakalpojumu sniedzējs un informāciju elektroniski glabā trešā valstī. Praksē tas bieži attiecas uz pakalpojumu sniedzējiem, kuru galvenā mītne atrodas ASV, jo tie dominē pasaules tirgos. Elektronisko pierādījumu pieprasījumu pieaugošais apjoms un digitālās informācijas nepastāvība rada spriedzi esošajiem sadarbības modeļiem, piemēram, savstarpējas tiesiskās palīdzības līgumiem (piemēram, MLAT). EDAU saprot, ka iestādes saskaras ar laika trūkumu saistībā ar datu iegūšanu izmeklēšanu vajadzībām, un atbalsta centienus izstrādāt jaunus sadarbības modeļus, tostarp sadarbības ar trešām valstīm kontekstā.

Šā atzinuma mērķis ir sniegt konstruktīvus un objektīvus ieteikumus, jo Padomei pirms šā delikātā uzdevuma uzsākšanas ir jāizdod norādes. Šis atzinums ir pamatots ar Eiropas Savienības Tiesas pēdējo gadu judikatūru, kas apstiprinājusi datu aizsardzības principus, tostarp informācijas patiesumu, precizitāti un atbilstību, neatkarīgu pārraudzību un personu individuālās tiesības. Šie principi ir vienlīdz attiecināmi uz valsts struktūrām un privātiem uzņēmumiem un ir vēl svarīgāki, ņemot vērā kriminālizmeklēšanas vajadzībām nepieciešamo datu sensitivitāti.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, EDAU vēlas izteikt šādus apsvērumus:

- EDAU atzinīgi vērtē to, ka ieteikumā jau ir iekļauti svarīgi datu aizsardzības pasākumi, tostarp nepieciešamība noteikt, ka jumta nolīgums ir piemērojams ar atsauci, un atbalsta nepieciešamību pēc konkrētiem papildu aizsardzības pasākumiem, kā ierosinājusi Komisija,
- ņemot vērā konkrētos riskus, kas rodas saistībā ar tiešu sadarbību starp pakalpojumu sniedzējiem un tiesu iestādēm, EDAU ierosina iesaistīt otras līgumslēdzējas puses tiesu iestādi,
- EDAU iesaka kā būtisku juridisko pamatu pievienot LESD 16. pantu.

Turklāt atzinumā ir sniegti papildu ieteikumi attiecībā uz sarunu norāžu iespējamiem uzlabojumiem un skaidrojumiem. EDAU joprojām ir iestāžu rīcībā papildu ieteikumu sniegšanai sarunu laikā un pirms galīgā ES un ASV nolīguma noslēgšanas.

1. IEVADS UN PAMATINFORMĀCIJA

1. Komisija 2018. gada 17. aprīlī izdeva divu tiesību aktu priekšlikumu paketi, proti, priekšlikumu regulai par Eiropas elektronisko pierādījumu sniegšanas un saglabāšanas rīkojumiem elektronisko pierādījumu gūšanai krimināllietās ⁽¹⁾ (turpmāk "Priekšlikums par e-pierādījumiem") un priekšlikumu direktīvai, ar ko paredz saskaņotus noteikumus juridisko pārstāvju iecelšanai ar mērķi iegūt pierādījumus kriminālprocesā ⁽²⁾. Eiropas Parlamentā vēl turpinās darbs, savukārt Eiropas Savienības Padome (Padome) ir vienojusies par vispārēju pieeju attiecībā uz šiem diviem priekšlikumiem ⁽³⁾.
2. Komisija 2019. gada 5. februārī pieņēma divus ieteikumus par Padomes lēmumiem, proti, ieteikumu atļaut sākt sarunas par Eiropas Savienības (ES) un Amerikas Savienoto Valstu (ASV) starptautisku nolīgumu par pārobežu piekļuvi elektroniskajiem pierādījumiem tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās ⁽⁴⁾ (turpmāk "ieteikumu"), un ieteikumu pilnvarot Komisiju ES vārdā piedalīties sarunās par otro papildu protokolu Eiropas Padomes Konvencijai par kibernetizācijai (Eiropas Padomes līgumu sērija Nr. 185) ⁽⁵⁾. Šā ieteikuma pielikums (turpmāk "pielikums") ir ļoti svarīgs, jo tajā ir noteiktas Padomes ieteiktās norādes Komisijai par nolīguma sarunu vešanu ES vārdā. Par pēdējo minēto ieteikumu ir sagatavots atsevišķs EDAU atzinums ⁽⁶⁾. Tomēr EDAU uzskata, ka sarunas ar ASV un sarunas Eiropas Padomē ir cieši saistītas.
3. Ieteikumu pieņēma, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 218. pantā noteikto procedūru attiecībā uz nolīgumiem, kas noslēgti starp ES un trešām valstīm. Ar šo ieteikumu Komisija vēlas saņemt Padomes atļauju kļūt par sarunu vedēju ES vārdā un sākt sarunas ar ASV saskaņā ar sarunu norādēm, kas pievienotas šim ieteikumam. Kad sarunas ir pabeigtas un lai būtu iespējams noslēgt šo nolīgumu, ir jāsaņem Eiropas Parlamenta piekrišana sarunu rezultātā sagatavotajam nolīguma tekstam, savukārt Padomei pēc tam ir jāpieņem lēmums par nolīguma noslēgšanu. EDAU sagaida, ka saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1725 42. panta 1. punktu ar to notiks pienācīga apspriešanās par nolīguma projekta tekstu.
4. EDAU atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija, kā arī Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja pēc ieteikuma pieņemšanas ar to apspriedās. EDAU atzinīgi vērtē arī atsauci uz tā atzinumu ieteikuma 4. apsvērumā. EDAU vēlas uzsvērt, ka šis atzinums neierobežo nekādas papildu piezīmes, ko EDAU varētu sniegt, pamatojoties uz vēlākā posmā pieejamu turpmāku informāciju.

5. SECINĀJUMI

66. EDAU saprot, ka tiesībaizsardzības iestādēm ir ātri un efektīvi jānodrošina un jāiegūst elektroniski pierādījumi. EDAU atbalsta centienus apzināt inovatīvas pieejas attiecībā uz pārobežu piekļuvi elektroniskiem pierādījumiem. Tāpēc šā atzinuma mērķis ir sniegt konstruktīvus un objektīvus ieteikumus ES iestādēm, kamēr Komisija cenšas saņemt Padomes atļauju sarunām ar ASV.

⁽¹⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas elektronisko pierādījumu sniegšanas un saglabāšanas rīkojumiem elektronisko pierādījumu gūšanai krimināllietās, COM(2018) 225 final.

⁽²⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka saskaņotus noteikumus juridisko pārstāvju iecelšanai ar mērķi iegūt pierādījumus kriminālprocesā, COM(2018) 226 final.

⁽³⁾ Padome 2018. gada 7. decembrī pieņēma savu vispārējo pieeju attiecībā uz ierosināto regulu; tā ir pieejama: <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-e-evidence-council-agrees-its-position/>. Padome 2018. gada 8. martā pieņēma savu vispārējo pieeju attiecībā uz ierosināto direktīvu; tā ir pieejama: <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence/>.

⁽⁴⁾ Ieteikums Padomes lēmumam, ar ko pilnvaro sākt sarunas par Eiropas Savienības un Amerikas Savienoto Valstu nolīgumu par pārobežu piekļuvi elektroniskajiem pierādījumiem tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās, COM(2019) 70 final.

⁽⁵⁾ Ieteikums Padomes lēmumam, ar ko pilnvaro piedalīties sarunās par otro papildu protokolu Eiropas Padomes Konvencijai par kibernetizācijai (Eiropas Padomes līgumu sērija Nr. 185), COM(2019) 71 final; Konvencija par ciešāku starptautisko sadarbību kibernetizācijā un elektronisko pierādījumu jomā, Budapešta, 2001. gada 23. novembris, Eiropas Padomes līgumu sērija Nr. 185.

⁽⁶⁾ EDAU Atzinums Nr. 3/2019 par dalību sarunās saistībā ar Budapeštas Konvencijas par kibernetizācijai otro papildu protokolu.

67. EDAU piekrīt Komisijas paziņojumam, ka paredzētajā nolīgumā ir jāparedz nosacījums par stingriem pamattiesību aizsardzības mehānismiem. Vairāki datu aizsardzības principi un aizsardzības pasākumi jau ir paredzēti sarunu norādēs. Pirmkārt, EDAU iesaka Padomes lēmuma preambulā kā vienu no materiālajiem juridiskajiem pamatiem iekļaut LESD 16. pantu. EDAU atzinīgi vērtē to, ka jumta nolīgums, ko tas ir aktīvi atbalstījis, būtu jāpiemēro, atsaucoties uz gaidāmo nolīgumu. Savā Atzinumā Nr. 1/2016 par jumta nolīgumu EDAU ieteica būtiskus uzlabojumus un vairāku aizsardzības pasākumu nostiprināšanu. EDAU iesaka šos aizsardzības pasākumus iekļaut sarunu norādēs.
68. Ņemot vērā paredzētā nolīguma ietekmi uz pamattiesībām, EDAU arī uzskata, ka ir jāparedz plašāki aizsardzības pasākumi nekā tie, kas jau paredzēti, lai nodrošinātu galīgā nolīguma atbilstību proporcionalitātes nosacījumam. EDAU jo īpaši iesaka elektronisko pierādījumu vākšanas procesā pēc iespējas ātrāk iesaistīt otras nolīguma puses izraudzītās tiesu iestādes, lai šīm iestādēm būtu iespēja pārskatīt rīkojumu atbilstību pamattiesībām un sagatavot atteikuma pamatojumu.
69. Papildus šiem vispārējiem ieteikumiem EDAU ieteikumi un piezīmes šajā atzinumā attiecas uz paredzēto nolīgumu šādiem konkrētiem aspektiem, kas tiks aplūkoti attiecībā uz norādēm sarunās ar ASV:
- nolīguma obligātais raksturs,
  - datu tālāka pārsūtīšana, ko veic ASV kompetentās iestādes,
  - ASV datu subjektu tiesības, jo īpaši tiesības uz informāciju un piekļuves tiesības,
  - kontrole, ko īsteno neatkarīga ASV iestāde,
  - tiesiskās aizsardzības līdzekļi un administratīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi ASV,
  - skarto datu subjektu kategorijas,
  - to datu definīcija un veidi, uz ko attiecas paredzētais nolīgums,
  - noziedzīgi nodarījumi, uz ko attiecas paredzētais nolīgums,
  - konkrēti aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu pārsūtīto datu attiecīgu drošības līmeni,
  - to iestāžu veids, kas var izdot rīkojumus par elektroniskiem pierādījumiem,
  - iespēja pakalpojumu sniedzējiem, kuri saņēmuši rīkojumu par elektroniskiem pierādījumiem, celt iebildumus, pamatojoties uz īpašiem konkrētiem argumentiem.
70. Visbeidzot, EDAU arī turpmāk ir Komisijas, Padomes un Eiropas Parlamenta rīcībā, lai sniegtu ieteikumus šā procesa turpmākajos posmos. Šajā atzinumā izklāstītās piezīmes neierobežo nekādas papildu piezīmes, ko EDAU varētu iesniegt, jo pastāv iespēja, ka atklāsies jauni problēmjautājumi, kuri tiktu aplūkoti, tiklīdz būs pieejama papildu informācija. EDAU sagaida, ka ar to apspriedīsies par nolīguma projekta tekstu pirms galīgās pieņemšanas.

Briselē, 2019. gada 2. aprīlī

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs

Giovanni BUTTARELLI
